

HORVÁTH KEVIN

Barátom

Józsi bácsi, mint minden reggel, ma is a felesége előtt kelt fel, pontban hatkor, és mint mindennap, ma is hálát adott az Istennek azért, hogy ez megtörtént. Józsi bácsi a maga módján hívő ember volt. Nem járt templomba, de minden nap imádkozott: ebédnél áldást mondott és esténként elmormolt egy rövid imát mindazért, amit eddig kapott. Rendszerető ember volt. Szerette a napi rutinját. Miután felöltözött, rögtön megetette a fekete kandúrt. Gézának hívták, valami régi vicces dolog miatt. Géza, mint mindennap, ma is dorombolással és meleg dörgölözéssel fejezte ki háláját. Ezután Józsi bácsi megfőzte a reggeli kávéját. Nem túl erőset, nem túl gyengét. Az orvos azt mondta, nem szabad erős kávé fogyasztania, ugyanis magas a vérnyomása, de mégis: ki az, aki gyenge kávé iszik? Így maradt az arany középút, amit az enyhén erős (vagy enyhén gyenge) kávé jelentett.

A még forró, gőzölgő kávéval a kezében elindult a teraszra, hogy mint szintén minden reggel, ma is megnézze a napfelkeltét. Miközben kisétált a konyhából és elhaladt a kandalló mellett, egy pillanatra lelassított, hogy megnézze a felette elhelyezett képeket. Egy pillanatra megtorpant. Miközben végigsiklott a tekintete az összes fotón – unokák, gyerekek, szűk családi kör –, megakadt egy fekete-fehér képen, amely két fiatalembert ábrázolt. Pontosabban két fiatal katonát. Az egyikük egy jóképű, dús szemöldökű kreol fiú volt, azaz Józsi bácsi hatvan évvel ezelőtt. A másik, magas, nyakigláb fiúcska hosszú arccal és orral, markáns állal. Egymást átkarolva álltak, mindkettőjükön barna katonai egyenruha. A kép jobb alsó sarkán egy dátum, fekete tintás tollal. 1945. szeptember 2. A második világháború vége. Józsi bácsi sóhajtott egy nagyot, majd elindult a terasz felé.

Kint még fakó homály uralkodott. Az első madarak már elkezdtek csiripelni. A levegő nedves volt és nehéz, de annál üdítőbb a reggeli álmoság ellen. Józsi bácsi igazított egyet a székén lévő pokrócán, majd leült. Nagyot kortyolt a kávéjába, a bögrét letette az asztalra és hagyta, hogy Géza elhelyezkedjen az ölében. Kellemes volt a cica melegsége ebben a reggeli hűvösben.

Tökéletes volt ez a reggel is. De mintha valami nem lenne olyan, mint mindig... Valami nem hagyta nyugodni. Folyamatosan az a kép járt a fejében, amin ő és az a magas fiúcska volt.

– Hjjaj, Lacikám! – sóhajtott Józsi bácsi. Az emlékek egyszerre úgy törtek elő, mintha csak erre a mondatra vártak volna évekig.

1939. szeptember 2. Józsi bácsi, illetve akkor még csak Józsi, húszéves. Ő, az édesanyja és a menyasszonya síri csendben ültek a nappaliban egy öreg, rozoga rádió mellett, azt hallgatták, nehogy lemaradjanak valamiről. „Hölgyeim és uram, kedves hallgatók! Szomorú hírt kell önökkel közölnöm.” Mondta az ismerős női hang a rádióban. „Tegnap este a német haderők támadást intéztek Lengyelország ellen, és ezzel hivatalosan is kezdetét vette a második világháború. Nem tudhatjuk, mikor jut el hozzánk is ez a borzalom, addig is a magyarok Istene óvjon minket!”

Pár nappal később egy levél érkezett. Háborúba szólító üzenet. A vonatállomáson csak síró nők és asszonyok. A párjuk, vőlegényük, férjük vagy a fiaik miatt aggódó emberek.

A vonat egyre robog. Már tíz perce is roboghatott, amikor Józsiék fülkéje kitárt, és egy magas, nyakigláb fiú lépett be rajta.

– Laci! Hát Te?

– Szervusz, Józsikám! Van szabad helyetek? – kérdezte a fiú mosollyal az arcán. Józsi bólintott.

– Nem úgy volt, hogy elutazol? – kérdezte Józsi. – A kocsmában még azt mondtad, hogy mielőtt kitör ez a nyavalya, te már külföldön leszel.

– Ah, a haza hívó szava – mondta Laci emelt hangon, hogy mindenki hallja a fülkében. – Megkaptam a behívót, és abban a pillanatban nem létezett semmi fontosabb, mint a haza – mosolygott büszkén. A fülkében többen is egymásra mosolyogtak. Józsi eltökéltséget és bátor tüzet vélt fellobbanni a szemükben.

– Ilyen voltál te, Lacikám! – mondta ki Józsi bácsi, és nagyot kortyolt a kávéjába. – Mindenkit fel tudtál buzdítani.

Az 1941-es kassai bombázás után az akkori magyar miniszterelnök kilencven-ezer fős csapatot küldött a frontra, és hadállapotot hirdetett ki Magyarország és a Szovjetunió között. Köztük volt Józsi és Laci is, akik akkorra nem csak bajtársak, szinte testvérré kovácsolódtak. Később ezt a csoportot kétfelé osztották. Józsi bácsinak még ma is összeszorul a torka, mikor visszaemlékszik arra a napra.

Horváth József! Második vonal.

Tóth László! Első hullám.

Az első hullám azt jelentette, hogy ők kezdik a hadműveleteket a szovjetek üldözésében. Ez volt a lehető legveszélyesebb és kockázatosabb része a hadműveletnek. Innen ritkán tértek haza a katonák. Ezzel mind a két barát tisztában volt. Az eligazítás után egymás nyakába borultak, és szavak nélkül, könnyekkel áztaták el egymás egyenruháját. Nem volt ez olyan ritka eset akkoriban a fronton.

Géza dorombolása zökkentette ki Józsi bácsit az emlékek sűrűjéből. A kávéja már rég kihűlt és a nap első sugarai is megjelentek a horizonton.

Pár hónappal később egy kósza hír járta körbe a tábor, ahol Józsi volt. Az első hullám elesett. Megindul a második vonal. Józsi tudta, hogy ez mit jelent. Barátja elesett a fronton, és most ő következik. Ettől a perctől kezdve a napok gyorsan teltek. A hetek is. A parancs pedig valahogy nem érkezett. A feszültséget már tapintani lehetett a tábor sátrai és „falai” között. A katonák egyre feszültebbek és idegesebbek lettek. Voltak, akik olcsó borral és cigarettával nyugtatták magukat, és voltak olyanok is, mint Józsi, akiknek csak egy dolog járt a fejükben: a családjuk.

November is elkezdődött már. Hideg volt. Józsi éppen a fegyverét tisztogatta, amikor nagy hangzavarra lett figyelmes. Az emberek a tábor bejáratához futottak. Megtámadtak minket? A szovjetek leverték az első hullámot, és már ide is értek, hogy rajtuk csapjanak? Ezek a gondolatok fogalmazódtak meg Józsi fejében, miközben fegyverével a kezében futott a többiek után.

Nem a szovjetek voltak azok. Hanem az első hullám! Józsi hirtelen nem tudta, mi is történik pontosan. Csak kapkodta a fejét jobbra-balra, tekintetével keresett valakit. Aztán meglátta! Barna, kusza haj, vértől és izzadtságtól összetapadva. Koszos arc, cigi a szájban, amit épp meggyújtott valaki. Összeakadt a tekintetük, és szavak nélkül egymás karjába vetették magukat. Nem mondtak semmit, csak remegtek. A sok reménytelennek tűnő napok és hetek! A bizonytalan holnap! A haláltól való félelem és az aggodás most egyszerre tört ki a két fiún.

– Hiszen csak fiúk voltunk, szinte gyerekek – dörmögte maga elé Józsi bácsi, és egy könnycsepp gördült le ráncoktól barázdált arcán.

Kinyitódott a terasz ajtaja és megjelent Rózsi néni, Józsi bácsi felesége. Ő is kávé és bögrét tartott a kezében és csatlakozott a férjéhez, hogy együtt adjanak hálát egy újabb közösen eltöltött reggeli napfelkeltéért.

– Mi a baj, Józsikám? Sírsz? Történt valami? – kérdezte Rózsi néni.

– Nem – válaszolta Józsi bácsi kivillantva fehér műfogsorát. – Csak örülök, hogy ilyen szerencsés vagyok egész életemben – mosolygott feleségére könnyes szemmel.

A nap már teljes egészében elfoglalta helyét a horizonton. A két nyugdíjas még mindig kint szürcsölgette kávéját a teraszon és a régi időkről diskuráltak. A kandallón elhelyezett képek még jó sokáig ott sorakoztak szebbnél szebb emlékeket idézve. Józsi és Rózsi esküvője. Az ifjú pár és a tanúk, Laci és Erzsí. Ott volt az év fogása is, amikor Laci bácsi a horgászversenyen kifogta a legnagyobb halat. Az együtt eltöltött ünnepek és születésnapok. Ezek a fényképek mind magukban hordozták a bizonyosságot arról, hogy az élet nem mindig könnyű, de annál szebb.